

Каляянова О. Д.*

к. ю. н., с. н. с., доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії

Одеського державного університету

внутрішніх справ

(м. Одеса, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3882-2192>

*Helen Kalayanova, PhD in Law, Senior Research Worker, Associate Professor of the Department of Criminalistics, Forensic Medicine and Psychiatry of the Odessa State University of Internal Affairs (Uspenska St., 1, Odessa, Ukraine).

УДК 343.96

DOI 10.26886/2524-101X.6.2018.6

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ ОСІБ З ОЗНАКАМИ ПОРУШЕННЯ ПСИХІКИ

THE TACTICAL PECULIARITIES OF THE QUESTIONING OF PERSONS WITH SIGNS OF VIOLATION OF THE PSYCHE

ABSTRACT

The article is devoted to the actual problem, important both for legal science and legal activity in the part of implementation of modern criminalistic methods and recommendations for conducting interrogations of persons with mental deviations of different etiologies. We hope to realize the accumulated potential in the direction of positive correction for scientific representations in the essential definition of the subjects of forensic psychiatry, neurology, etc., in particular, in relation to the true causal differences of external appearance manifestations of deviations on the basis of the current vision of the nature of the phenomenon of the psyche in terms of energy and information, which in the future development of science will be the basis for systematizing the features sufficient for the visual rapid analysis of mental states and their behavioral manifestations by subjects of judicial proceedings. In order to substantiate the author's point of view on the problem, an integrated approach has been applied: the synthesis of information and practical data on scientific and contemporary advances in the fields of quantum physics, biology, criminology, medicine, psy-

chology, which is focused on just subject problems, without which it is impossible to solve the problem – to draw up an effective forensic method of interrogation of persons from hypothetical signs of mental disorder. In this, the author sees the creation of real conditions for proper legal proceedings, the provision of constitutional principles for the protection of human rights, and the facilitation of conditions for the professional activities of investigators, in particular, regarding the adoption of decisions on the introduction of forensic methods of conducting interrogations of subjects suspected of their mental abnormal condition. This study are devoted to the attempts to make an analysis of modern ideas about the psychic mechanism, its certain functions in the mode of “norm” and deviations from the projection of concepts: “consciousness”, “intelligence”, “will”, which in the legal qualification of the nature and the form of guilt, and therefore the general definition of the individual’s sense of sanity are fundamental.

The key words: consciousness, intellect, will, psyche, psychological deviation.

У процесі формування доказової бази у межах кримінального провадження в організації допитів попередньо здійснюється пошук, вилучення і робоча оцінка інформації та її носіїв. Означена діяльність за своєю сутністю являє собою процес пізнання зовнішньої реальності в частині події, яка за кримінально-правовою кваліфікацією має ознаки злочину. Слідчі та розшукові дії як процесуальні інструменти, дають можливість оперувати із матеріалами зовнішньої реальності, формувати доказовий масив. Однак в арсеналі слідчих дій особливе місце відводять допиту особи як носія прихованих від сторонніх осіб даних, які мають бути обов’язково доказані: про мету, мотив, наміри, характер думок та емоцій, місце, час, спосіб дії та пам’ять про інші важливі обставини події тощо.

Функції внутрішнього механізму, як і процеси у ньому є об’єктами, що потребують застосування коректних стосовно їх природи методів та інструментів у процесі пізнання (Канке, 2006, с. 8), особливо за умов встановлення т. зв. психічних розладів. Наразі класична система наукових уявлень про причинно-наслідкові зіставлення у механізмі функціонування психіки людини у режимі норми, а також відхилень від норми не представлена обґрунтованою системою анатомічних, фізіологічних, ментальних, емоційних, інтуїтивних та духовних характеристик. Складні випадки розпізнавання психічних відхилень, які потребують тривалого спостереження з боку спеціалістів в умовах дефіциту часу і спеціальних медичних знань у суб’єктів, які здійснюють провадження, або у випадках

навмисної кваліфікованої агравації, є гострою практичною і науковою проблемою.

Фактично і документально підтверджено існування феномену набуття інформації шляхом сканування з ефірної складової об'єктів біологічної природи, який пройшов успішне застосування в правоохоронній практиці у формі нетрадиційного методу (Ки, 2007, с. 3-6).

До питань розробки блоку нетрадиційних методів дослідження у своїх роботах звертались провідні вчені-юристи, серед них, зокрема, криміналісти: Т. В. Авер'янова, Ю. П. Аленін, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, А. Р. Белкін, Л. Г. Бідонов, М. Т. Ведерніков, В. І. Галаган, В. Г. Гончаренко, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, О. І. Клевцов, І. П. Козаченко, В. О. Коновалова, М. В. Костицький, О. Красильников, В. С. Кузьмічов, В. К. Лисиченко, Л. Н. Лобойко, М. А. Погорецький, П. Прукс, О. Р. Росинська, М. В. Салтевський, В. В. Седнев, С. М. Стахівський, І. В. Строков, П. В. Цимбал, Ю. В. Шепітько, М. Г. Щербаковський, В. В. Яровенко та ін.

Окремі проблемні аспекти означених питань, зокрема щодо технічної перевірки на подачу викривленої інформації, позначені у роботах вчених юристів: В. В. Бірюкова, В. В. Коваленка, Т. А. Лешковича, Л. Д. Удалової тощо.

Однак застосування нетрадиційних методів дослідження у роботах наведеного переліку вчених аналізувалось лише стосовно окремих аспектів означеної теми і, головне, у звуженому сегменті природного потенціалу цих методів, або погоджуючись з причинно-інформаційною природою психічних феноменів лише у її проявленій формі.

Відведений процесуальний термін для проведення судово-психіатричної експертизи свідчить про складні приховані і вкрай закриті (утаємнені в умовах зовнішнього спостереження) психічні механізми та їх системні функції і процеси. Культурні, морально-етичні стандарти сучасного суспільства створили і допускають варіанти норми поведінки, які нівелюють симптоматику психічних відхилень на побутовому рівні. Тому екстремальні режими допустимості антисоціальної поведінки суб'єктів кримінального процесу є критичними і небезпечними з точки зору загрози їх помилкової інтерпретації та прийняття помилкових рішень з боку посадових осіб, які ведуть провадження, а саме, під час отримання доказової інформації, зокрема, у ході допиту.

Існує багато факторів негативного впливу на рішення слідчого (судді) у частині проведення слідчої (розшукової) дії щодо потенційно

психічно хворої людини. Доступні для даної категорії професіоналів тематичні підручники і довідникова література не містять системно упорядкованої інформації для ідентифікації суто певної хвороби або хворобливого стану, що створює загрозу порушення умов формування доказового блоку і законів правосуддя.

Навчальний процес з підготовки юристів містить предмети, що включають інформацію досліджуваного напрямку рівня орієнтації щодо феноменів психіки та її функцій, зокрема, судової та частково криміналістичної психології та психіатрії. Остання дисципліна має несистемний характер викладення предметного матеріалу явно недостатнього для розуміння психічних феноменів для прийняття правильних рішень в сфері юридичної діяльності. Поза означених медичних дисциплін лишаються знання з неврології, до предмету якої також входять діяльність мозку і нервової системи, ураження яких проявляються демонстрацією симптоматики психічних відхилень та соматогенно обумовлених відхилень (зокрема, самонавіювання уявної хвороби, стану), хоча вони не є прямими об'єктами досліджень психіатрії.

Люди є істотами інтелектуальними, унаслідок чого пізнання здійснюється не напряму, а через чуттєві рецептори трансформуються у формі уявлень про об'єкт пізнання. Тобто результативність процесу пізнання проявляється саме у створенні уявлень про характеристики об'єкту пізнання. Однак уявлення і реальна природа об'єкта не тотожні між собою. Органи чуття є чудовим інструментарієм у дослідженні зовні виражених характеристиках об'єктів, однак уявна інтерпретація щодо їх природної сутності містить високий коефіцієнт похибки. Тому слід бути надто обережними у створенні визначень і характеристики процесів, які відбуваються у внутрішній, психічній сфері людини: необхідний коректний тонкий і вкрай чутливий арсенал інструментів для їх дослідження з метою бачення реальності напряму.

Новітні дослідження у галузі квантової фізики, квантової медицини, біології тощо свідчать про більш складну структуру людини та процеси, які відбуваються в людській природі. Метод сканування електромагнітної природи людини демонструє невпинний, мінливий перебіг ментальних процесів: думок тощо; емоційних, які мають спектральну характеристику в залежності від певної частоти їх коливань; інтуїтивних за ступенем яскравості та інтенсивності

світлової картини тощо. Фотографії аури з викладенням відповідної техніки і технологій представлена для широкого загалу через мережу Інтернет. Застосування інструментальних методів у дослідженнях об'єктів, доступних для сприйняття суто біологічними органами і для яких внутрішня реальність не доступна для сприйняття, зокрема, ментальної, емоційної, інтуїтивної природи, прокладає шлях до безпосереднього досвіду суб'єктів провадження, які мають нести особисту відповідальність за прийняте рішення. Такий досвід не може бути заміщений свідченнями потерпілих і свідків, висновками експертів тощо. Останнє протирічить вимогам доказування. Ситуативний стан у цій галузі демонструє повне нерозуміння гостроти проблеми через ігнорування факту існування енергетичної складової людини, яка є природою психіки (Марк Рич, 2012, с. 17). У біологічній моделі механізму, зокрема, мозку і нервової системи у сфері психічної діяльності немає місця у визначенні природи "Я" як принципу в організації і реалізації функції розпізнавання, мислення, прийняття рішень тощо. Тому методики і рекомендації щодо організації і проведення певних слідчих дій, зокрема, допитів осіб, у яких "схиблена" психіка, слід визнати такою, що побудована на уявленнях, а не на реальному баченні перебігу психічних процесів, і не повною мірою відповідає критеріям науковості і об'єктивності. Сам факт неспроможності людини із звичайними здібностями безпосередньо бачити стан і функціонування психічного механізму, а також процеси нефізичної природи (а до цієї категорії слід віднести усіх слідчих, прокурорів, суддів тощо) ставить проблему визнання істинними і законними прийнятих ними рішень та відповідності цих рішень дійсності (Свами Раджарши Муни, 2002, с. 47).

Акцентоване предметне питання пролягає через визначення характеристик особистості, виокремлення із загальних показників природного комплексу ознак, виражених у частотних як електромагнітних параметрах, так і інших спектральних зонах, коректних до ментальних, емоційних, інтуїтивних оболонки психічного комплексу людини.

Будь-яке порушення психічних аспектів особи зовнішньо позначається на поведінці, мові, жестах, міміці тощо. Однак у побуті ці окремі ознаки в таблиці криміналістичної характеристики особи (злочинця або потерпілого) мають значення маркерів особливих прикмет. Спектральний малюнок фотографії аури такої людини у певних функціональних зонах демонструє розриви, викривлення, затьмарення,

зниження яскравості та інтенсивності світіння, темні відтінки, плями тощо. Причиною цих явищ визнається вплив і втручання чужинної польової структури на певні функціональні зони особистості, тобто маємо викривлення показників особистості: свідомості, мови, емоцій, фізіології, моторики, мозкової діяльності тощо. Зміна польової картини (частотної характеристики електромагнітних коливань) мають місце при застосуванні відповідних за своєю природою методик, зокрема, медичного гіпнозу.

Криміналістичне розуміння ідентифікації ґрунтується на наукових постулатах неповторності безкінечно можливих комбінацій якісно-кількісних характеристик та їх матеріальних утілень в об'єктах спостережень: матеріальних формах, процесах, явищах тощо (Пясковський, Черноус, Іщенко, Алексєєв, 2015, с. 52-53). Внутрішня, психічна сфера сповнена ще більш стрімкими і мінливими процесами, короткочасними і нестійкими формами свого проявлення. У теорії ідентифікації об'єкти, які піддаються ідентифікації, мають відповідати критеріям комплексної індивідуальності, стійкості та незмінності індивідуалізуючих ознак в часі і просторі. Ці вимоги стосуються і об'єктів ідеальної, нематеріальної природи, тобто психічної (Салтевський, 2006, с. 447). Відтак постає проблемне питання визначення критеріїв ідентифікації особистості (за психічними показниками).

Практика проведення процесуальних дій за участю фізичних осіб ускладнена факторами психічного характеру через те, що чуттєвий апарат сприйняття реальності є недовірливим щодо спостереження процесів внутрішнього світу іншої людини. Уявлення щодо останнього з великою вірогідністю можуть бути хибними за об'єктивних та суб'єктивних причин.

Суб'єкти правовідносин у частині кваліфікації наслідків їх кримінальної діяльності викликають особливий інтерес з огляду на відповідність сутнісним пересторогам в ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України щодо врахування вірогідних обставин, що перешкоджають виконанню завдань судочинства. Зокрема, слід брати до уваги, що кожен скоєний злочин свідчить про обставини функціонування психіки злочинця в екстремальному режимі, яка априорі не здатна забезпечити стійкий контроль над емоціями та мисленням. Тому кожний випадок злочинного прояву слід розглядати з позицій потенційної демонстрації психічних розладів. Не існує оптимальної соціальної

моделі з комплексом якісних показників збалансованої цілісної психіки, що могла б слугувати свідком в оцінці коректних станів кожного з правопорушників, що вносить конфліктну ноту в процес визначення осудності таких осіб та виборі тактики проведення з ними процесуальних процедур. Юридичний та медичний критерії відрізняються між собою на підставі своєї природи, тому і підходи різні, однак лише їх синтез дає підстави визначити вину особи, через встановлення повного і достатнього комплексу ознак суб'єктивної сторони злочину. Відсутність спеціальних знань у сфері судової психіатрії у осіб, які ведуть провадження, стають суттєвою перешкодою у визначенні повноти і обґрунтованої упевненості у своїх судженнях. Така особа орієнтується на уявлення, які сформовані на особистому досвіді та відповідній інформації на побутовому рівні. Курс означеної галузі знань в межах отриманих фахових знань юридичного спрямування складає труднощі у визначенні тактики реалізації процесуальних процедур та прийнятті рішень. На відміну від об'єктивної сторони злочину, яка демонструється у зовнішньо-просторовому вимірі і піддається спостереженню і сприйняттю як певна поведінка суб'єкта, внутрішній, психічний світ злочинця закритий для сторонніх осіб, а у більшості випадків є незрозумілим і для свого господаря. Особливу проблемну ситуацію складають хворі на окремі форми шизофренії, коректний комплекс предметних ознак, притаманний неврології. Психіатрична практика тривалого спостереження в режимному медичному закладі за суб'єктами, що вчиняли серійні злочини, свідчить про складність діагностування психічних відхилень. Дуже часто через певні фактори їх визнавали осудними. Висновки судово-психіатричної експертизи за сутністю проведених досліджень є інтелектуально недоступними для суб'єктів провадження без відповідної освіти і практики. Інший бік практики займають випадки навмисної демонстрації психічної хвороби (кваліфіковане інсценування). Окрему групу складають особи, психіка яких змінена під впливом спеціальних програм (нейро-лінгвістичного характеру або гіпнозу, зокрема, медичного, або унаслідок вживання психотропних, отруйних речовин, препаратів), що ускладнює дотримання принципів правосуддя.

За змістом ст. 19 Кримінального кодексу України, осудною визнається особа, яка під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії (пасивний аспект) і керувати ними (активні дії). Тобто інтелектуальний аспект психіки має вольове та силове навантаження через

необхідність прикладення зусиль. Безпосередньо спостерігати сторонній інтелект і волю та вимірювати її силове спрямування на об'єкт є унеможливленим завданням для суб'єкта, який здійснює провадження з об'єктивних причин.

Вирішення задачі ускладнено в умовах симуляції психічних захворювань з метою уникнути реальних покарань. Об'єктивна діагностика стану психіки може бути здійснена через низку чинників, зокрема, поведінку і мову особи, однак ці критерії є недієвими в умовах їх навмисного, кваліфікованого, злочинного викривлення. Кваліфікаційні показники щодо повноти складу злочину в частині суб'єктивної його сторони не містять кількісно-якісних характеристик для об'єктивізації оцінки ступеню розвитку волі та інтелекту. Такі обставини є провокаційними в умовах кваліфікаційної діяльності та обрання неефективної тактики у проведенні процесуальної дії. На тлі зауважень слід наголосити на відсутності предметно означених науково-практичних публікацій щодо глибокого і системного обґрунтування значень певних особливостей поведінки осіб з поясненнями і коментарями в частині причинно-наслідкових зв'язків між типами психічних відхилень та їх зв'язками з діагностичною класифікацією чинників. Наукові позиції у дослідженнях людини, особливо в частині її психологічної складової, розглядають її природу суто з фізичної сторони, зокрема, мозок як утворюючий і координуючий чинник психічних феноменів, таких як мислення, розуміння. Наразі відсутня концептуально обґрунтована позиція про багатовимірну природу людини, де конструктивно вмонтований біологічний аспект займає найменший сегмент і виконує роль інструмента у функції людини у матеріальній реальності (Трунгпа Чогьям, 2002, с. 195). Через відсутність постановки проблеми не ставиться формування завдань коректної зміни методологічного забезпечення методиками дослідження психічних феноменів і розвитку надчутливого обладнання. Відсутність надійного, науково вивіреного інструментарію ставить під сумнів теорії і положення психологічної науки, відносячи їх до категорії звичайних уявлень і припущень. У той самий час сучасна медицина, користуючись досягненнями інших наук, таких як квантова фізика, геофізика тощо, розглядає природу усього суцього, включаючи людину, як дію різних видів енергій і оперує відповідною термінологією та визначеннями (Ша Чжи Ган, 2009, с. 62). Енергетичні процеси та їх модуляції у живій природі лабораторно підтверджуються демонстраціями продукції графіки, фотографії у кольоровому вираженні,

програмними технологіями. Консервативний характер юридичної науки щодо проникнення і адаптації в її методологічну сферу сучасної продукції природничих наук, значно обмежує можливості у розумінні дійсної природи речей. Така прогалина знижує інформаційний потенціал професійних довідників, що негативно позначається на якості діяльності у правовій сфері: піддається сумніву правомірність рішень через неповноту і достовірність отриманих даних, утворюються суттєві перешкоди у частині коректного вибору тактичних прийомів в умовах конфліктних ситуацій, ініційованих з боку осіб з ушкодженою психікою. Таким чином є усі підстави для постановки наукової проблеми в частині її сучасного методологічного забезпечення. Концептуальними позиціями мають бути визначення: зовнішня реальність є продуктом уявлень людини з відмінними характеристиками у кожного із суб'єктів її дослідження; сутнісна природа фізичних речей об'єктивного світу є енергетичні потоки, які взаємодіють між собою; психічні процеси також мають енергетичну природу, їх проявлення сприймається як певні форми з якостями і властивостями (Свами Раджарши Муни, 2002, с. 17). Якісні показники в енергетичній структурі людини виражені в її кольорових зображеннях і залежать від частотних режимів коливань енергетичних хвиль (імпульсів). Кольорова картина режимів функціонування енергетичних центрів в енергетичній структурі людини демонструє характер енергетичних потоків психічної енергії, зокрема, характеру і якості думок, емоцій, почуттів тощо, які за своєю природою є суть енергії.

Характер науки криміналістики склався під впливом адаптованих до її потреб різних галузевих знань як гуманітарного, так і природничого спрямування. Тому саме ця наука у своєму предметі є відкритою для розуміння енергетичної природи речей (Пясковський, Черноус, Іщенко, Алексєєв, 2015, с. 61). Новітні її галузі, зокрема криміналістична психологія, безпосередньо впливають на вибір тактичних положень і рекомендацій у виборі і реалізації слідчих та розшукових дій і заходів, зокрема, допитів, на підставі свідомого вибору, на підставі об'єктивних характеристик стану психіки суб'єктів провадження (Образцов, Богомолова, 2002, с. 207-210, 213-215). Візуальне сприйняття у психічній структурі людини енергетичних елементів волі та інтелекту за допомогою коректного інструментарію є єдиним виправданим критерієм визначення нематеріальної реальності (Марк Рич, 2012, с. 93).

Обидва критерія визначення неушкодженого стану психіки – і воля, і інтелект – є обов'язковими моментами універсального підходу як в методиках судової психіатрії, так і в юриспруденції. Глибоке, повне і методичне розуміння понять волі і інтелекту через визначення їх природи, властивостей, якостей, зв'язків з іншими елементами психіки людини складають необхідні умови прийняття законних рішень щодо стверджень про симуляцію станів чи хвороби або невмотивованості злочину через них. У спеціальній (фаховій) літературі наголошують про наявність проблем в аспектичних характеристиках термінів “дефект психіки”, “психічні відхилення”, “стан несвідомості” та їх змісту (Левенець, 2007, с. 29-34). Розуміння змісту термінів допоможе встановити механізми, через які здійснюють перебіг енергетичні процеси, прояви яких мають демонстрації на фізичному плані завдяки інструментальним приладам, вимірювальним засобам. Відповідно до вимог в частині визначення науковості методів, зазначимо про декілька моментів, серед яких, зокрема, викоремлюються наочність і можливість перевірки результатів експериментальним шляхом. Такі феномени як психіка, свідомість, воля, інтелект не мають формного вираження, тому потребують у системі досліджень, по-перше, нової методології, дещо відмінної від панівної матеріалістичної, в якій могли би розвиватися концептуальні інститути свідомості, розуму, волі, інтелекту в розуміннях і термінах природи енергій, їх функцій, проявах тощо.

З викладеного витікає, що існує науково-теоретична і практична проблема щодо визначень та розгорнутих понять: психіки, психічних станів, психічних відхилень, дефектів психіки, тобто психічних недоліків, та несвідомість тощо, виходячи з розуміння енергетичної природи психіки, прояви якої у зовнішньому, формному вимірі є світло, а характер функціональних модуляцій психіки (думок, емоцій, почуттів, відчуттів) демонструється широким діапазоном кольорових відтінків.

Теоретико-практичні розробки в численному ряду наукових знань у поточний період поставили задачу відповідної корекції концептуальних положень криміналістики, зокрема, в частині формування концепції енергетичної природи речей, процесів, явищ.

Означені положення не знайшли відображення в концепції і теорії класичної, традиційної науки криміналістики. Похідними даного становища є й те, що до цього часу дискусивним є термінологічний аспект в частині поняття “нетрадиційні методи”, однак це питання не є прямим щодо досліджуваної теми.

Під критичні зауваження підпадають погляди щодо термінів і поняття інформації та енергії, їх проявів, що складають елементи юридичної події і підлягають обов'язковому доказуванню. У науково-методичних, монографічних і навчальних виданнях все частіше об'єкти, предмети, елементи криміналістичних досліджень, положень подаються у термінах інформації та енергії (Гора, Іщенко, Колеснік, 2005, с. 61-64), однак науково-методологічне обґрунтування такого стану на даний час відсутнє.

Тому уважаємо, що методики, які не відповідають матеріалістичній парадигмі класичної криміналістики, мають усі підстави бути віднесені до класу нетрадиційних. Принциповим моментом у диференціації фізичної і нефізичної природи об'єктів є наукова концепція про “нефізичну матрицю”, “електронну програму”, “життєве поле” та ін. (Свами Сат'янанда Сарасвати 2002, с. 20). Спроби висловити суть і прояв універсальної сили творіння, яка є об'єднуючою для всього суцього у Всесвіті, набули системного характеру і позначилось зародженням універсальної фундаментальної наукової концепції: існуванням інформаційного поля, життєвого поля електромагнітної природи, яке оточує і єднає будь-який живий організм, предмети так званої неживої природи; воно має тонкі матеріальні індивідуальні диференційовані параметри. Сучасна квантова фізика розглядає об'єкти в універсальному просторі і часі як наслідки дії сил і енергій, які проявляють себе хвильовим механізмом. Просуваючи тематичну думку далі, необхідно прийняти до уваги сучасні погляди на причинний зв'язок, феноменальних проявів енергетичної природи речей, процесів, явищ тощо. Розум та такі його інструменти як сила волі, інтелект в режимі концентрації є модуляціями енергетичної природи, різних частотних характеристик та їх інтенсивності, зокрема, у функціях мислення, мовлення, вираженні емоцій тощо. Покладення означених універсальних характеристик в основу новітньої наукової парадигми, створить умови для використання надзвичайних людських здібностей у дослідженні та об'єктивізації психічних феноменів суб'єктів в юридичних провадженнях з метою забезпечення достовірною, перевіреною інформацією (Свами Раджарши Муни, 2002, с. 24).

Класична криміналістична методологія у доказуванні відіграє більшим чином організаційну роль, спрямовану на оптимізацію сил і засобів у досягненні мети. У той же час недосяжним лишається

можливість істинного і безпосереднього бачення обставин юридичної події, усунення будь-яких сумнівів у критичному і об'єктивному режимі, забезпечення контролю і перевірки інформаційних даних всіма учасниками проваджень. Життєвий досвід переконує у неефективності методів, які принципово залежні від матеріалістичної парадигми, наслідками чого є блокування реального потенціалу свідомості суб'єкта в опануванні часово-просторових меж (Карриван Джуд, 2010, с. 10-14). Сучасний стан криміналістичної науки має реальні тенденції щодо змін в частині забезпечення новітньою методологією, за своєю природою є синтезованою формою класичної науки пізнання матеріальних реалій, як проекції енергетичного інформаційного світу – причинно-наслідкового за своєю функцією в частині утворення фізичних феноменів (Лузгин, 2008, с. 66-67).

Усе частіше правоохоронна практика у межах кримінальних проваджень звертається до спеціалістів з надзвичайними здібностями, що останнім часом набуло статусу звичаю (Карпюк, 2006, с. 16-19).

Тому головними критеріями визначення особливостей криміналістичної методики допиту осіб в умовах припущень про психічні аномалії суб'єктів, щодо яких здійснюються процесуальні дії, є визнання істинної природи психіки її енергетичну сутність і процесуальну допустимість застосування методу фотографії аури суб'єкта, як додаткового альтернативного методу в комплексі з класичними судово-психіатричними та криміналістичними методами.

Медичний і юридичний критерії щодо встановлення стану неосудності потребує додаткових характеристик, зокрема, криміналістичної психології, фотографічних методів сканування енергетичних показників аури суб'єкта тощо, що сприятиме виконанню вимог повноти розслідування та законності.

Таким чином, вважаємо слушним визнати наявність проблеми у частині неповної коректності класичних судово-психіатричних, криміналістичних, судово-психологічних методик у визначенні істинних психічних станів суб'єктів провадження. Рахуючись із ситуацією, необхідно допустити запровадження новітніх підходів щодо об'єктивізації суджень про психічні стани суб'єктів, зокрема, за рахунок реалізації знань і технологій сприйняття енергетичної природи психічних процесів: мислення, мовлення, емоційних реакцій, вольових зусиль, функціонування інтелектуального аспекту психіки тощо.

ЛІТЕРАТУРА

- Гора, І.В., Іщенко, А.В., Колеснік, В.А. (2005). *Криміналістика*. Київ: ПАЛИВОДА А.В.
- Канке, В.А. (2006). *Философия. Исторический и систематический курс*. Москва: Логос.
- Карриван Джуд (2010). *Волна: сердце и разум живого Космоса*. Москва: София.
- Карпюк, Г. (2006). Екстрасенси: помічники чи шарлатани. *Іменем Закону*, 14 (5504), 16-19.
- Ки, Т. (2007). *Практическое пособие по космоэнергетике*. Москва: Золотой теленок.
- Кримінальний кодекс, 2001* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>>
- Кримінальний процесуальний кодекс, 2012* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>>
- Левенець, І.В. (2007). *Судова психіатрія*. Тернопіль: Економічна думка.
- Лузгин, И.И. (2008). Использование торсионных полей в технико-криминалистическом обеспечении исследования материальной структуры преступления. *Проблемы борьбы с преступностью и подготовки кадров для органов внутренних дел Республики Беларусь: материалы научно-практической конференции* (25 января 2008 г., Минск), 66-67.
- Марк Рич (2012). *Энергетическая анатомия: Руководство к пониманию и использованию Энергетической Системы Человека*. Москва: София.
- Образцов, В.А., Богомолова, С.Н. (2002). *Криминалистическая психология*. Санкт-Петербург: Юнити-Дана.
- Пясковський, В.В., Чорноус, Ю.М., Іщенко, А.В., Алексєєв, О.О. та ін. (2015). *Криміналістика*. Київ: Центр учбової літератури.
- Салтєвський, М.В. (2006). *Криміналістика*. Київ: Кондор.
- Свами Раджарши Муни. (2002). *Йога: высший духовный путь*. Москва: Гранд.
- Свами Сатъянанда Сарасвати (2002). *Свара йога*. Москва: Профит Стайл.
- Трунгпа Чогьям (2002). *Преодоление духовного материализма*. Киев: София.
- Ша Чжи Ган (2009). *Исцеление: Терапия для души, разума и тела*. Москва: София.

REFERENCES

- Hora, I.V., Ishchenko, A.V., Kolesnik, V.A. (2005). *Kryminalistyka*. [Criminalistics]. Kyiv: PALYVODA A.V. [in Ukrainian].
- Kanke, V.A. (2006). *Filosofija. Istoricheskij i sistematicheskij kurs*. [Philosophy. Historical and systematic course]. Moskva: Logos. [in Russian].
- Karrivan Dzhud (2010). *Volna: serdce i razum zhivogo Kosmosa*. [Wave: the heart and mind of the living Space]. Moskva: Sofija. [in Russian].

Karpiuk, H. (2006) Ekstrasensy: pomichnyky chy sharlatany. [Psychics: helpers or charlatans]. *Imenem Zakonu*, 14 (5504), 16-19. [in Ukrainian].

Ki, T. (2007). *Prakticheskoe posobie po kosmoenergetike*. [Practical guide to cosmoenergy]. Moskva: Zolotoj telenok. [in Russian].

Kryminalnyi kodeks, 2001 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Criminal Code 2001 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].

Kryminalnyi protsesualnyi kodeks, 2012 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Criminal Procedural Code 2012 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].

Levenets, I.V. (2007). *Sudova psykhiaetriia*. [Forensic Psychiatry]. Ternopil: Ekonomichna dumka. [in Ukrainian].

Luzgin, I.I. (2008) Ispol'zovanie torsionnykh polej v tehniko-kriminalisticheskom obezpechenii issledovaniia material'noj struktury prestuplenija [The use of torsion fields in the technical and forensic support of the study of the material structure of the crime]. *Problemy bor'by s prestupnost'ju i podgotovki kadrov dlja organov vnutrennih del Respubliki Belarus': materialy nauchno-prakticheskoi konferencii (25 janvarja 2008 g., Minsk)*. [Problems of combating crime and training personnel for the internal affairs bodies of the Republic of Belarus: materials of the scientific and practical conference (January 25, 2008, Minsk)], 66-67. [in Russian].

Mark Rich. (2012). *Jenergeticheskaja anatomija: Rukovodstvo k ponimaniju i ispol'zovaniju Jenergeticheskoi Sistemy Cheloveka*. [Energy Anatomy: A Guide to Understanding and Using the Human Energy System]. Moskva: Sofija. [in Russian].

Obrazcov, V.A., Bogomolova, S.N. (2002). *Kriminalisticheskaja psihologija*. [Forensic psychology]. Sankt-Peterburg: Juniti-Dana. [in Russian].

Piaskovskiy, V.V., Chornous, Yu.M., Ishchenko, A.V., Aleksieiev, O.O. ta in. (2015). *Kryminalistyka*. [Criminalistics]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. [in Ukrainian].

Saltevs'kyi, M.V. (2006). *Kryminalistyka*. [Criminalistics]. Kyiv: Kondor. [in Ukrainian].

Svami Radzharshi Muni. (2002). *Joga: vysshij duhovnyj put'*. [Yoga: the highest spiritual path]. Moskva: Grand. [in Russian].

Svami Sat'jananda Sarasvati (2002). *Svara joga*. [Swara Yoga]. Moskva: Profit Stajl. [in Russian].

Trungpa Chog'jam (2002). *Preodolenie duhovnogo materializma*. [Overcoming spiritual materialism]. Kiev: Sofija. [in Russian].

Sha Chzhi Gan (2009). *Isclenie: Terapija dlja dushi, razuma i tela*. [Healing: Therapy for the Soul, Mind and Body]. Moskva: Sofija. [in Russian].

АНОТАЦІЯ

Калаянова О. Д. Особливості тактики допиту осіб з ознаками порушення психіки. – Стаття.

Стаття присвячена актуальній проблемі, важливої як для правової науки та юридичної діяльності в частині реалізації сучасних криміналістичних методик і рекомендацій проведення допитів осіб, які мають психічні відхилення різної етіології. Маємо надію на реалізацію накопиченого потенціалу в напрямку позитивної корекції на наукові уявлення у сутнісному визначенні предметів судової психіатрії, неврології тощо, зокрема, в частині істинних причинних відмінностей зовнішньо схожих проявів відхилень на підставі сучасного бачення природи феномену психіки в термінах енергії та інформації, що в подальшому розвитку науки буде підставою для систематизації ознак, достатніх для візуального експрес-аналізу психічних станів та їх поведінкових проявів суб'єктами судових проваджень. Задля обґрунтування авторського погляду на проблему застосовано комплексний підхід: синтез інформаційно-практичних даних з наукових сучасних досягнень в галузях квантової фізики, біології, криміналістики, медицини, психології у висвітлені саме предметної проблематики, без яких унеможливується вирішення задачі – складання ефективної криміналістичної методики допиту осіб з гіпотетичними ознаками порушення психіки. В цьому автор бачить складання реальних умов здійснення належного судочинства, забезпечення конституційних принципів захисту прав людини, полегшення умов професійної діяльності слідчих, зокрема, в частині прийняття рішень із запровадження криміналістичних методик проведення допитів суб'єктів із підозрою на їх психічний аномальний стан. Спробам здійснити аналіз сучасних уявлень про психічний механізм, його певні функції в режимі “норми” і відхилень з проєкції понять: “свідомість” “інтелект” “воля”, які в юридичній кваліфікації характеру і форми вини, а тому і загального визначення осудності особи, є принциповими, присвячено дане дослідження.

Ключові слова: свідомість, інтелект, воля, психіка, відхилення психічні.

АННОТАЦИЯ

Калаянова Е. Д. Особенности тактики допроса лиц с признаками нарушенной психики. – Статья.

Статья посвящена актуальной проблеме, важной как для правовой науки и юридической деятельности в части реализации современных криминалистических методик и рекомендаций проведения допросов лиц, имеющих психические отклонения различной этиологии. Надеемся на реализацию накопленного научно-практического потенциала в направлении позитивного влияния на представления о существе определения предметов судебной психиатрии, неврологии также, чьи институты касаются различных причин, но внешне схожих проявлений психических отклонений являются родственными в своей истинной природе – феномене психики, в описаниях и терминах энергии и информации. Результат ляжет в основу систематизации комплекса признаков, достаточного

для проведения экспресс-анализа психических состояний и их поведенческих проявлений субъектами криминальных производств. В обоснование авторских взглядов на суть проблемы применялся комплексный подход: синтез информационных, подтвержденных практикой данных в сфере достижений квантовой физики, биологии, криминалистики, медицины, психологии при освещении предметной проблематики, без которых невозможны решения задач, в частности, формирования эффективной криминалистической методики допроса лиц с гипотетическими признаками нарушения психики. В этом автор видит создание реальных условий осуществления надлежащего судопроизводства, обеспечения конституционных принципов защиты прав человека, облегчения и оптимизации условий профессиональной деятельности следователей, в частности, в связи с принятием решений о применении криминалистических методик проведения допросов лиц с подозрением на их психически аномальное состояние. Стремлению осуществить анализ современных представлений о психическом механизме, его специфических функциях в режимах “нормы” и “отклонений”, а также дать определения терминам: “сознание”, “интеллект”, “воля”, которые в юридической квалификации характера и формы вины, а также в общем определении состояний вменяемости являются принципиальными, в этом плане данное исследование является актуальным для формирования представлений и практической реализации.

Ключевые слова: сознание, интеллект, воля, психика, психические отклонения.

